

ANDREW MORTON

Erzsébet és Margit

A Windsor nővérek

ANDREW MORTON

Erzsébet és Margit

A Windsor nővérek

Kossuth Kiadó

A kiadás alapja:
Andrew Morton:
Elizabeth & Margaret. The Intimate World of the Windsor Sisters.
First published in 2021 by Grand Central Publishing,
Hachette Book Group, 1290 Avenue of the Americas, New York, NY 10104

Fordította
Németh Dorottya

Szerkesztette
Hollósi Nikolett

Borítóterv
Csermák Annamária

ISBN 978-963-544-668-1

Minden jog fenntartva

© Andrew Morton 2021

© Kossuth Kiadó 2022

© Hungarian translation Németh Dorottya 2022

Borítókép © Photo by Photos/PNA/ / Hutton Archives / Getty Images

*Alinak és Lydiának,
akik örök nővérek és barátok!*

Tartalom

<i>Bevezetés: Nővér, barát, ítésk</i>	9
1. Felkel a Nap és a Hold	15
2. A háború alatt	46
3. Szerelem	76
4. A hosszú búcsú	108
5. Őrült vagy gonosz	135
6. Kedves Miniszterelnököm!	167
7. A herceg és a táncosnő	195
8. Szex, szex, szex	226
9. Csodás Britannia	252
10. Utállak!	270
11. Drága angyalom	288
12. A bimbó és a rózsa	318
<i>Köszönetnyilvánítás</i>	345
<i>Jegyzetek</i>	347
<i>Bibliográfia</i>	369
<i>Képjogok</i>	373
<i>Névmutató</i>	375

Bevezetés

Nővér, barát, ítész

A dolgok megváltoztak. Többé már nincs Lilibet így, Lilibet úgy, nincs már az a könnyed bensőségesség, amely a világ ellen összefogó két nővért jellemezte. Bizonyos finomra hangolt távolság alakult ki közöttük, amelyet alig lehetett észrevenni, de azért mégiscsak távolság volt. Amikor csak magukban voltak, a szakadék csökkent. De ha a szolgálók és a többiek is ott voltak, akkor hivatalossá vált a kapcsolatuk. Amikor az emberek „a nővére” szóval utaltak Margit előtt Erzsébetre, ő mindig gőgös hidegséggel csattant fel: „Úgy érti, *a királynő?*” Egykor közös hálószóban aludtak; most egy sereg bürokrata kapuőr választotta el őket, akik Erzsébet hercegnő uralkodóvá válása óta zsúfolt napi-rendjének minden pillanatát kipurciózták. Többé már nem lehetett csak úgy, bejelentés nélkül odatolakodni hozzá, amit Fülöp herceg nagybátyja, Louis Mountbatten háborús hős, tanácsadó, összekülvő és intrikus nehezen tudott elfogadni.

Margit gondosan választotta ki a megfelelő pillanatot. 1952 decemberében, egy havas téli napon az új királynő a koronázási ünnepség részleteit nézte át, mielőtt elindult volna Sandringhambe,

az éves családi összejövetelre. Margit elsétált a Canalettoék és Gainsborough *Diana és Aktaión* című festménye mellett. A vörös libériás lakáj annak rendje és módja szerint bejelentette az érkezését, mielőtt beléphetett volna a Buckingham-palota pazarul berendezett belga lakosztályába. Odabent a mindenki számára kötelező „ma'am” megszólítással üdvözölte nővérét, majd pukedlizett, és arcon csókolta Lilibetet. Amikor Erzsébet helyet kínálta, leült egy aranszínű selyemkanapéra. Le se lehetett volna tagadni, hogy nővérek: mindketten egyszerű, visszafogott ruhát és gyöngysort viseltek, természetesen egy jól kiválasztott brossal együtt. Gyerekkorukban mindig egyformán öltöztették őket. Ez időnként most is előfordult.

Margitnak bizalmas mondanivalója volt. Elmondta nővéreinek, hogy beleszeretett Peter Townsend repülőezredesbe, aki korábban apja udvarának fontos tisztségviselője volt. Jelenleg az anyakirályné alatt szolgált. A nemrég megözvegyült királynét érintő napi szervezési tevékenységek irányítása volt a feladata, és csak egyetlen ember állt pozícióban fölötte. A magas, vékony testalkatú, szürkés-kék szemű, átható tekintetű férfi minden ízében a nők bálványa volt. Ráadásul igazi háborús hősként tartották számon. A „Kevesek” egyike volt, az angliai csata egyik pilótája, aki megmentette a nemzetet a náci hódítástól. A Királyi Légierő kék egyenruháját több, a bátorságát bizonyító érdemérem díszítette.

Erzsébet és Margit apja, VI. György király az év februárjában, fiatalon halt meg. A hercegnő a rátörő nyomasztó, küzdelmes időszakban egyre jobban támaszkodott Townsendre. A whisky, a cigaretta, a gyógyszerek és a nyugtatók sem enyhítették a fájdalmát. Úgy tűnt, csak a nyugodt és gyengéd Peter tudta jobb kedvre hangolni Margitot.

Már a király halála előtt is vonzódtak egymáshoz, a haláleset pedig csak közelebb hozta őket. A kezdeti, gondtalan napokban

Margit megneveztette Petert, ő pedig cserébe biztonságot és nyugalmat sugárzott felé. Bizalmas viszonyba kerültek, és a kapcsolatuk végül sokkal több lett egyszerű barátságnál.

Margit elsősorban nem azért kereste fel a nővérét, mert a férfi tizenhat évvel idősebb volt nála és volt két iskolás korú gyermeke. Nem. A hercegnő azért ült ott összekulcsolt kézzel, illedelmesen, a rá jellemző, szokásos színpadiasságot mellőzve, hogy elmesélje Erzsébetnek, a férfi válni készül feleségétől, Rosemarytól.

Amióta Townsend előző novemberben beadta a keresetet, ők ketten bizonytalanul, csendben, csak maguk között többször beszéltek már arról, hogy valamikor a távoli jövőben összeházasodnak. Habár a nyilvánosság előtt Peter volt a sértett fél, nem lehetett eltekinteni attól a tényről, hogy végül *elvált* ember lesz. A szó időzített bombaként ketyegett kettejük között, és mindketten értették rémisztő jelentését. Különös véletlen, hogy a testvérek között először éppen abban a belga lakosztályban került szóba a dolog, ahol annak idején nagybátyjuk, David, vagyis VIII. Eduárd rövid uralkodása alatt élt. Ő a trónról mondott le a kétszer is elvált amerikai Wallis Warfield Simpson szerelméért.

A királyi család házasságkötését szabályozó 1772-es törvény értelmében Margitnak, aki Károly herceg és Anna hercegnő után harmadik volt az öröklési sorrendben, a királynő engedélyére volt szüksége, ha férjhez akart menni valakihez, különösen, ha az illető elvált ember volt. Mindketten tudták, hogy az egyház tanításai elfogadhatatlannak tartják a válást. A királynő a hit védelmezője is egyben, ezért neki is tartania kell magát a szabályokhoz, amelyeket nem változtathatott meg. Azt is jól tudták, miként vélekedett volna az éppen betegeskedő anyakirályné, ha megtudja a titkot. Szinte hallották is, mit mondott volna.

De az idők változnak. Vajon Lilibet engedélyt ad-e húgának, a trón harmadik várományosának arra, hogy egy elvált férfihoz menjen feleségül? A királynő Margit boldogságának – és életének – kulcsát tartotta apró, puha kezében. Margit mindig úgy érezte, hogy nővére egész életében ítélkezik fölötte. Most, hogy királynő lett, az életét is irányította. Nagy jelentőségű pillanat volt ez tehát, amely mindkét nő életét és hírnevét örökre meghatározta.

Margit figyelmesen nézte a nővérét, és csodálkozott, hogy Lilibet nem tűnik különösképpen meglepettnek az események hallatán. Nyilvánvalóan hiába gondolta Peter és ő, hogy diszkréten kezelik a dolgaikat, nem voltak eléggé diszkrétek. Sok udvaronc szeretett pletykálkodni. Ha a nővérenek tudomása volt arról, mi folyik ket-tejük között, akkor nyilván mások is finomítottak a képen pár apró részlet feltárásával.

Bár a királynő nem mutatta ki az érzéseit, ez mégiscsak kelle-metlen hír volt számára ilyen közel a júniusi koronázáshoz. Nem engedhette meg, hogy bármi is elvonja a figyelmet erről a pillanatról, amelyet oly sokan az uralkodása legfontosabb pontjának és meghatározó eseményének tartottak. Ismerte és kedvelte Peter Townsendet, értékelte nyugalját, amellyel a néhai VI. György királyt szolgált. Erzsébet tudta, hogy apja gyakran volt nyűgös, de érzelmesebb pillanataiban szinte saját fiának tartotta a háborús hőst.

Lilibet két tűz közé került. Amikor saját maga is nehéz időszakot élt meg, mert apja arra kérte, kísérje el Dél-Afrikába és hagyja otthon szerelmét, Fülöp herceget, Margó volt az, aki

a leghűségesebb kishűg címet kiérdemelte: mindig kiállt mellette, és dicsérte Fülöpöt a családtagok előtt. És persze Townsend nem Wallis Simpson volt, akit az egész királyi család megvetett. A palotában is népszerű volt, tisztelték és csodálták háborús múltjáért, higgadságáért és szervezőképességéért.

Sok mindent figyelembe kellett vennie. Ő már nemcsak Margó nővére, hanem királynő is, akinek alkotmányos kötelezettségei vannak. Margit nem hivatalos házassági engedélyt kért. Még nem. Erzsébet azt remélte, hogy Peter több családi rendezvényen tud majd részt venni, és a többiek előtt is bizonyíthatja, megfelelő partner Margit számára. Mindketten hajlandók voltak a fokozatosság betartására. Margit utalt arra a nővére előtt, hogy beleegyezne ezekbe az apró engedményekbe, és nem kíván azonnal teljes támogatást házassági tervei számára.

Erzsébet kinézett a palota ablakán. A kertet figyelte. Margit magában elmosolyodott. Tudta, hogy nővére szokásához híven mindig kinéz az ablakon, mielőtt döntést hoz valamiben. A sevres-i óra éles hangon ketyegett a kandallópárkányon. A királynő megfordult, és közölte a húgával, hogy van egy ötlete...

1.

Felkel a Nap és a Hold

Davidben és Bertie-ben talán csak egyetlen közös dolog volt: mindketten érdeklődtek a divat iránt. Egyikük feltűnően öltözködött, a mintás pulóvereket, a húszas éveket idéző, kétszínű bőrcipőket és a felhajtott aljú nadrágokat kedvelte. A másik mindig sokkal konzervatívabban nézett ki, a ruhák és öltönyök szabására ügyelt inkább, hosszú órákat töltött a szabókkal és a divatházak képviselőivel, új ötleteket vázolt fel az udvarban, a hivatalos állami eseményeken, sőt még a karácsonyi zenés előadásokon megfelelő viseletet illetően is.¹

E közös vonásuktól eltekintve hatalmas különbségek voltak közöttük viselkedésben és temperamentumban egyaránt. Az egyik a napfényben fürdőzött, a másik az árnyékot választotta. Az egyik életerős és könnyed volt, sima, ritkán borotvált arccal, karcsú alkattal, de telve energiával és lelkiezővel. A másik mindig inkább törekenynek és idegesnek tűnt, aki időnként irracionális kirohanásokat tett, és sokféle gyengeség kínozza: gyomorproblémái voltak, erősen dadogott, szünet nélkül pislogott, és rángatózó ajkai folyton lefittyedtek. Az egyik hajnalig szórakozott, lányokat és férjes asszonyokat csábított el, és gyűlölte az apját. A másik meghajlott az atyai akarat előtt, észszerű

házasságot kötött, és egy „mélyebben gyökerező uralkodói stílust” követett. Apjuk folyton arra panaszkodott, hogy egyik gyermeke „rossz útra tért”, a másik azonban megtestesíti a monarchia tökéletes uralkodói képét, ahogy fogalmazott, Bertie „az ideális egyszerűség mintaképe”² volt. Még Wallis Simpson, a walesi herceg amerikai kedvese is észrevette a két testvér természete közötti különbséget, megjegyezve, hogy az ő szerelme „csupa lelkesedés és folyton beszél... a yorki herceg viszont csendes és visszahúzódó”.³

Az idősebb fiú, David, a Windsor-dinasztia trónörököse és tizenhét hónappal fiatalabb öccse, Bertie számos döntést hozott, amellyel befolyásolta a Windsor-ház jövőjét, valamint ezzel összefüggésben Bertie két lányának, Elizabethnek – vagy ahogy a családban hívták, Lilibetnek – és Margitnak a sorsát is. Nagyapjuk, V. György király 1935-ben ünnepelte uralkodásának ezüst jubileumát, de még ekkor is szörnyű balsejtelem kínozta családja jövőjét illetően. Idősebb fia, a walesi herceg negyvenéves volt, de nem akart nősülni, pedig az a dinasztia fennmaradásának záloga volt. A király szomorúan jegyezte meg: „Halálom után ez a fiú [a leendő VIII. Eduárd] 12 hónapon belül tönkreteszi magát. Imádkozom, hogy idősebb fiam soha ne nősüljön meg és ne szülessenek gyermekei, és semmi se álljon Bertie és Lilibet útjába a trón felé vezető úton.”⁴

A király imái meghallgatásra találtak. Amikor VIII. Eduárd lemondott a trónról, hogy elvehesse a kétszeresen elvált amerikai Wallis Warfield Simpsont, öccse és lányainak élete gyökeresen megváltozott. Ezzel a lépéssel örökre átalakult a családi viszonyrendszer. A nagybácsi döntése örök időkre hozzákötötte sorsukat a monarchiához, további személyiségfejlődésük, énképük e kereteken belül alakult tovább.

Ami Davidet és Bertie-t illeti, a közhiedelem úgy tartja, hogy a Windsor-ház minden tagjának megvan a maga árnyéka: a jó fiú a királyi család rebellise mellett. A lázadó extrovertált az észszerűen viselkedő introvertált mellett. Vilmos, a józan és Henrik*, a vadóc. Diána**, a tartózkodó és Fergie, a harsány. A Nap és a Hold. Ezek a sztereotípiák gyakran rejtik el a valóság egy részét, más részét pedig éppen hogy felszínre hozzák. És mégis minden királyi páros – ahogy minden normális testvérpár is – éppen ebből az aszimmetriából táplálkozik, és mindkét fél azt a teret foglalja el, amelyet a másik hagy neki.

Ahogy Margit hercegnő mondta író barátjának, Gore Vidalnak: „Ha van két testvér, és egyikük a királynő, aki maga a méltóság és minden földi jószág forrása, akkor a másiknak a legkreatívabb rosszindulat forrásának kell lennie, vagyis a gonosz testvérnek.”⁵ Való igaz, hogy viselkedése miatt nővére időnként valóban tündökölt, miközben Margit könnyen belecsúszott a család fekete báránya szerepbe. Ám ez a kétes hírnév nemigen zavarta a hercegnőt. Ahogy egyszer ő maga is megjegyezte: „Az engedetlenség örömömré szolgál.”⁶

Margit meglehetősen jó önismerettel rendelkezett ahhoz, hogy lássa azt az árnyalatnyi különbséget, ami a média által róla festett kép és a nővére árnyékában élő fiatal nőt feszítő valódi konfliktus között volt. A média inkább azt hangsúlyozta, hogy a hűg irigykedik nővére pozíciójára. Margit viszont így beszélt erről: „Soha nem szenvedtem amiatt, hogy második lánygyerek vagyok. De az valóban zavart, hogy örökké a kishúga voltam valakinek.”⁷ Egyik barátja érzékletesen így jellemezte a helyzetet: „Inkább a király lányának, mint a királynő hűgának tartja magát.”⁸ Vagyis a királyi család főágának tagjaként, nem pedig oldalági rokonként tekintett magára,

* A továbbiakban: Harry (a *Kiadó*)

** A továbbiakban: Diana (a *Kiadó*)

bár Erzsébet megkoronázása után gyakorlatilag ez lett a helyzet. Margit soha nem utalt arra, hogy bármilyen módon is helyet szeretne cserélni a nővérel. Mindenkinek elmondta, aki odafigyelt rá, hogy az ő feladata az életben az, hogy támogassa Erzsébetet a pozíciójával együtt járó hatalmas teher elviselésében. Egyszer a következőket mondta erről: „Hát nem nagy szerencse, hogy Lilibet az idősebb?”⁹ Margit ideges lett az uralkodó életére jellemző megszorításoktól, míg Erzsébet kötelességtudóan elviselte azokat.

A két nővér kapcsolata ellentmondásos és konfliktusokkal teli volt, ugyanakkor szerették is egymást. Sokszor összeakaszkodtak aprócseprő vagy éppen fontos dolgok miatt. Erzsébet és Margit közös világát ez a „húzd meg, ereszd meg” játék, ez a csapongás ragaszkodás és távolságtartás, szeretet és féltékenység között határozta meg.

Mindketten a hónap huszonegyedik napján látták meg a napvilágot, de talán ez volt az egyetlen hasonlóság a születésük körülményei között.

Erzsébet 1926. április 21-én született a londoni Mayfairben az akkori Albert yorki herceg és Elizabeth Bowes-Lyon elsőszülött gyermekeként. Nagy-Britannia számára az az év bőségesen hozott kihívásokat, az ipar kaotikus állapotban volt, és történelmi jelentőségű sztrájkhullám zajlott. Erzsébet születését érdeklődve várta a közvélemény, mert ez az esemény elterelte a figyelmet az országos válságról. A tömeg a Bruton Street 17. szám előtt várakozott, amikor Erzsébet végül hajnali 2 óra 40 perckor császármetszéssel világra jött. A hagyományoknak megfelelően Sir William Joynson-Hicks belügyminiszter is jelen volt, nehogy kicseréljék a csecsemőt.¹⁰ A pirosposztag, kék szemű baba csakhamar a család, a folytonosság és a hazafiasság szimbólumává vált.

Körülbelül egy hónap múlva, május 19-én keresztelték meg a kis jövevényt Erzsébet Alexandra Mary névre a Buckingham-palota magánkápolnájában tartott ünnepségen. A szertartást a yorki érsek, dr. Cosmo Gordon Lang vezette. Akkor volt az érdeklődés a kis hercegnő iránt, hogy a tömeg áttörte a palota köré vont rendőrkordont, hogy vethessen egy pillantást a híres csecsemőre. Különleges nevei előrevetítették a sorsát, vagyis azt, hogy egyszer uralkodni fog, bár egy 1701-es törvény értelmében, amennyiben David nagybátyja utódot nemz, Erzsébet nemigen kerülhet trónra. Ennek ellenére mindenki úgy beszélt róla, mint a nemzet reménységéről. Az egyik újságban ezt írták: „Megléhetősen érdekes lehetőségnek tűnik, hogy a Bruton Street-i kis jövevény egy napon talán Nagy-Britannia királynője lesz (akár II. Erzsébet néven).”¹¹

A kisbaba miatt a szülők egy viszonylag nyugodt, visszafogott életormából azonnal a napilapok és magazinok címlapjára kerültek. A Yorkok londoni rezidenciája előtti járdán még hetekkel a születése után is annyi rajongó gyűlt össze, hogy néha a hátsó ajtón kellett kicsempészni a babát a szokásos napi levegőzésére. Egy idő után anyját nyugtalanítani kezdte ez a hatalmas figyelem. Így írt erről anyósának, Mária királynénak: „Már szinte megrémiszt, hogy az emberek ennyire rajonganak érte. Feltételezem, ez jó dolog, és remélem, hogy kiérdemli majd a szeretetüket a drága kis aranyom.”¹²

Nem csupán az utca embere halmazta el figyelmével a párt és gyermekét. Hirtelen haragú nagyapja, V. György az első pillanattól bolondult érte. Csakhamar történetek kezdtek keringeni arról, hogyan vette le az angyali csöppség a lábáról a kérlelhetetlen uralkodót. Bár György arról volt híres, hogy gyakran megfélemlítette a körülötte élőket, beleértve saját gyermekeit is, Erzsébet kivélt jelentett. A canterburyi érsek elmesélte, hogy egy alkalommal az uralkodó lovat alakított a játékban, és hagyta, hogy unokája

a szakállánál fogva vezesse körbe a szobában, miközben ő négykézláb mászott a padlón. „Kedvelte két fiúunokáját, Mary hercegnő fiait is – mesélte Airlie grófnője –, de mindig Lilibet volt az első. Gyakran játszott vele, amit saját gyermekeivel aligha tett, és szerette, ha nála időz a kislány.”¹³ A király minden apró fejlődést nyomon követett Erzsébet növekedése idején. Amikor unokája első foga kibúj, táviratot küldött az eseményről a fiának és a menyének, akik a *Renown* fedélzetén éppen Ausztrália felé tartottak. A kislány teljesen elbűvölte a királyt. Sandringhamben történt az egyik karácsony alkalmával, hogy a hároméves Erzsébet az egyik karácsonyi dal szövegét hallgatva, ártatlanul közölte Györggyel: „Ez rólad szól, nagypapa. Te is öreg vagy, és nagyon-nagyon kedves.”¹⁴

A kis Erzsébet mindig figyelmesen hallgatta nagypapját, amikor az a kötelességről, a tisztességről és a szorgalomról beszélt. Ezeket az értékeket a merev otthoni szabályrendszer és a nevelésével megbízott dadák elkötelezett munkája tovább erősítette. Ott volt Clara Knight, akit Alahnak neveztek, „Bobo”, vagyis Margaret MacDonald, egy vörös hajú skót asszony, majd később Bobo testvére, Ruby. A nagymama, Mária királyné kifejezett kérésére Erzsébetet kezdetől mintaszerűen és a királyi ház elvárásai alapján nevelték. „Tanítsák meg azt a gyermeket arra, hogy ne izegjen-mozogjon folyton!” – hangzott fel gyakran a nagymama utasítása. Alah módszeresen megtanította a hároméves Erzsébetet, hogy moccanás nélkül álljon, mintha csak egy márványszobor lenne. A kislány minden zsebét bevarrták, hogy még véletlenül se tegye zsebre a kezét. Nem lógathatta a fejét, és nem babrálhatott az ujjaival sem. Megtanulta, hogyan válaszoljon mások üdvözlésére, hogyan integessen kesztyűbe bújtatott kézzel az erkélyről vagy az autóból,

hogyan pózoljon méltóságteljesen a fotósok előtt, és hogyan tartsa vissza a szükségét akár órákon át is, ha kell. Később természetesen azt is meg kellett tanulnia, miként kell megszólítani a főméltóságokat, például a canterburyi érseket vagy a miniszterelnököt. Ha meg tudott felelni Alah határozott elvárásainak, egy keksszel jutalmazták.¹⁵ Ha rosszkodott, rácsaptak a combjára. Erzsébet gyermekora még az akkori idők normái szerint is rendkívül rigorózus szabályok között, érzelmi sivárságban telt. A körülötte lévő felnőttek az engedelmes és szabálykövető viselkedést bátorították.

Erzsébet már kisgyermekként megtanulta, hogyan kell kecsesen meghajolnia és pukedliznie, hogyan kell minden helyzetben megőriznie a hidegvérét, és hogyan ne barátkozzon össze túlságosan senkivel. Szigorúan megtervezett napjain óraműpontossággal követték egymást az események: reggel 7:30-kor reggelizett, és este pontban 7:15-kor feküdt le.¹⁶ Röviden összefoglalva, különleges helyzetű, szoros ellenőrzés alatt álló gyermekként kezdte meg életét, akit korán rászoktattak az önuralomra és a társadalmi pozíciójának megfelelő elvárások tiszteletére.

Miközben nyilvánvaló korlátok közé szorították szabályokkal teli és meglehetősen nyomott gyermekkorát, azért voltak kellemes privilégiumok is, bár ezek többségét inkább egy felnőtt élvezhette volna. A királyi család birtokában lévő kastélyok, paloták és házak között limuzinnal közlekedett, miközben komornyikok, inasok, szolgálólányok és sofőrök kisebb hada gondoskodott róla. Karácsonykor és a születésnapján elárasztották az ajándékok, amelyek egy részét olyan lelkes alattvalók küldték, akik maguk igen szerényen éltek. Ötéves korában kapta meg első shetlandi póniját, Peggyt, természetesen a nagyapjától. Hamarosan lovaglóléckéket is vett. Amikor megjelent a nyilvánosság előtt, a tömeg mindig éljenzett, az emberek mind mosolyogtak, sőt még zászlókat is lengettek.

Erzsébet gyermekkorát tehát hol a maximális figyelem, hol a teljes elszigeteltség jellemezte, és a hercegnőt inkább kis felnőttnek, mint gyermeknek nevelték. Négyéves korában azonban megkérdőjeleződött az a pozíció, amelyet addig elfoglalt.

Erzsébet a divatos Mayfair nevű londoni városrész közepén, a Bruton Street 17. alatti kényelmes házban látta meg a napvilágot. Húga 1930. augusztus 21-én érkezett a családba, egy hatalmas nyári vihar idején, az ősi, „kísértet lakta” családi kastélyban, Glamis Castle-ben. A legendás hírv skót épület sötét, kanyargós folyosói, meredek csigalépcsői és huzatos hálósobái tökéletes otthont nyújtottak egy állítólagos „torz szörnynek”, amely az egyik titkos szobában élt. Erzsébet az első, „vágyott” gyermek volt, de szülei másodszor fiúban reménykedtek, nem is kerestek lányneveket.¹⁷ Bár tetszett nekik a Mária királyné által javasolt Ann Margaret, végül inkább a Margaret Rose mellett döntöttek. Margaretnek, azaz Margitnak hívták az egyik skót királynőt is.

A kislány születésének reggelén Alah elárulta Erzsébetnek, hogy nagy meglepetés vár rá az anyja szobájában. Miután a hercegnő megérintette az újszülött kezét, annyira izgatott lett, hogy megfogta az orvos, David Myles kezét, és bevonszolta a szobába: „Tessék meg nézni a kisbabámat, az én saját kisbabámat!”¹⁸ Később, még mindig teljesen felajzott állapotban, a játékoszekrénye előtt állva találtak rá. Egy kék bársonybéka, egy puha nyuszi, egy táncoló babapár és több mesekönyv hevert mellette a földön. Az izgatott kislány közölte, hogy összekészítette a játékokat, amikkel a baba máris játszhat.

De nem csupán Margit megszületése okozta ezt a lelkes rajongást. Amikor a babát október 30-án megkeresztelték, ugyanazt a csipkeruhát adták rá, amit négy évvel korábban Erzsébetre.

A hercegnő megbabonázva bámulta, majd ezt suttogta: „Rózsabimbónak fogom hívni. Látjátok, még nem igazi rózsza.”¹⁹ Ezeknek a szavaknak nagyobb jelentősége volt, mint gondolta volna. Margaret Rose mindig bimbó maradt, a ki nem teljesedő lehetőség szimbóluma, olyan valaki, akit a konvenciók gúzsba kötöttek, és aki mindig arra vágyott, hogy kitörjön. Bár Margitot, Erzsébetet és az anyjukat később „York három rózsájának”²⁰ nevezték, az igazság az, hogy csak Erzsébet született királyi „rózsaként”, és a sorsa arra predesztinálta, hogy királynő legyen belőle.

A második leány érkezése után a világ még jobban figyelte Erzsébetre, hiszen egyre valószínűbb lett, hogy ő lesz a trónörökös. A Madame Tussaud's viasmúzeum elkészítette póniján ülő viaszfiguráját. Csokoládét, étkészletet, konyharuhát és kórházat neveztek el róla. Új-Fundlandon a hatcentes postabélyegre került az arcmása. A *Babalakosztály* című népszerű dalocska (Edward Elgar szerzeménye) az ő, Margit és az édesanyjuk tiszteletére készült el. Az ausztrál kormány az Antarktisz egy területét „Erzsébet hercegnő-föld” névre keresztelte. Rajongó apja egyre gyakrabban hasonlította lányát a tiszteletre méltó Viktória királynőhöz. „Amióta csak beszélni kezdett, olyan határozott jellemet ismertünk meg benne, hogy az ember csak arra tudott gondolni, vajon a történelem megismétli önmagát?”²¹ – mondta Osbert Sitwell írónak. Az aprócska Margit még nem tudta helyesen kiejteni nővére nevét, ezért egyszerűen csak Lilibetnek nevezte.

Néhány év múlva, 1933-ban Lilibet magabiztosan tájékoztatta húgát: „Én három vagyok, te pedig négy.” Margit csodálkozva válaszolt: „Nem, nem! Én vagyok három, te pedig hét vagy!” A kicsi nem sejtette, hogy nővére arról beszél, ki hányadik az öröklési sorrendben. Hétévesen Erzsébet már a trón elfoglalásán gondolkodott, nagybátyjával, sőt apjával ellentétben. Ünnepelesen közölte skót nevelőnőjével, Marion Crawforddal – ahogy ő hívta, Crawfie-val –,

hogy ha egyszer királynő lesz, törvénybe iktatja, hogy vasárnap ne lehessen lovagolni, mert „a lovaknak is pihenniük kell”.²²

Mialatt Erzsébet a jövőbeni törvényeken gondolkodott, egyre több pletyka kapott lábra arról, hogy Margit süketnéma, mert a nagyközönség soha nem láthatta. Ez annyira bosszantotta György királyt, hogy amikor egy esküvő után az egész királyi család kint állt a Buckingham-palota erkélyén, lehajolt, felemelte a kislányt, majd felállította a mellvédre. Később Margit elmesélte egyik bizalmasának, Christopher Warwicknek, hogy tériszonya van, és az eset rémisztő emléket hagyott benne. A király azonban ezzel egy csapásra megszüntette a pletykálgodást.

A családi berkeken belül mindenki egyetértett abban, hogy Margit szép kislány, és meglehetősen akaratos. Anyja büszkén mesélt róla Cosmo Langnek: „Nagy, kék szeme és vasakarata van. Ez pontosan az, amire egy hölgynek szüksége van! És ha álcázni tudja ezt az erős akaratot, és inkább a szemét használja, akkor minden rendben lesz.”²³

Az már a kezdetektől fogva nyilvánvaló volt, hogy Margit az apja szeme fénye annak ellenére, hogy nem olyan jól nevelt, mint a nővére. A gyerekszobában elköltött ebéd után gyakran leszökött a földszintre, bedugta „duci kis arcát” az ebédlő ajtaján, majd felmászott apja ölébe, hogy csenjen egy korty szörpöt vagy egy kanál cukrot.²⁴ Crawfie, a nevelőnő így emlékszik vissza: „Kis játékbaba volt: meleg és nyíltszívű, arra lett teremtve, hogy megölelje az ember, és eljátszogasson vele.”²⁵ Margit már korán megbizonyította, hogy ügyesen ki tudja játszani a szüleit egymás ellen. Négyéves korában egyszer odament anyjához, angyali szemekkel ránézett,

majd megpuszilta, és azt mondta: „Mama, édesem, tényleg úgy hiszem, hogy Papát sokkal jobban szeretem, mint téged.”²⁶

Erzsébet mindig szemmel tartotta szertelen húgocskáját, és szent feladatának tartotta, hogy megvédje Margitot a külvilág veszélyeitől. Egyszer egy rémisztően nagy fogú lelkész érkezett hozzájuk látogatóba, aki megkérdezte Erzsébetet, láthatná-e Margitot. A hercegnő így felelt: „Nem, azt hiszem, a fogai megijesztenék!”²⁷

A két testvér gondtalanul, védett környezetben töltötte gyermekkorát a Piccadilly 145. szám alatti kőburkolatú, ötszintes házban, amelyet mindenki csak így hívott: „a palota, amelynek csak száma van, neve nincs”.²⁸ Apjuk azt akarta, hogy a gyerekei békés, szerető közegben nőjenek fel, amely minden ízében különbözött attól a rendszertől, amit saját zord apja működtetett. Bertie-nek gyermekkorában fájdalmas lábgépet kellett viselnie, hogy ikszlábát korrigálják, és sokszor megverték, ha bal kézzel akart írni, bár az lett volna számára természetes. Amikor nyolcéves lett, erősen dadogni kezdett, talán a korábbi elképzelhetetlen bántalmazások következtében. Miután nyugalmat és megértést talált Elizabeth Bowes-Lyon oldalán (Strathmore és Kinghorne grófjának leánya), Bertie elhatározta, hogy lányai számára bensőséges otthont biztosít, ahol nem fordulhat elő semmilyen nagyravágyó viselkedés. A Yorkok a nyilvánosság felé is a tökéletes család imázsát sugározták: „...egy szerény, dolgos, csendes férj, egy szerető, elbűvölő mosolyú anya és két jól nevelt kislány bokazokniban... mintha egy tejporhirdetésből léptek volna elő.”²⁹

Ehhez a vállalkozáshoz Bertie tökéletes társat talált a feleségében. Erzsébetet mindenki csodálta kedvességéért és nőiességéért. Virginia Woolf író nő egyszer látta őt az egyik színház királyi páholyában, és így jellemezte az asszonyt: „... egyszerű, beszédes, jószívű,

kerek arcú fiatal nő rózsaszínben. Csuklóján gyémántok csillognak, és a ruhavállát is gyémántok tartják.”³⁰ Ez a makulátlan felszín azonban elleplezte a hercegnő erős akaratát és hajlíthatatlanságát. Elszántan védte a családját, és a keresztény erkölcsiség megalkuvást nem ismerő szabályrendszere szerint élt. A személyzete is tudta, hogy döntéseit nem változtatja meg, lojalitása megingathatatlan. Mindezek ellenére sikerült mindig türelmesnek mutatkoznia, és soha nem veszítette el a nyugalmát, még férje hirtelen hangulatváltozásai és ideges kirohanásai idején sem. Egyesek szerint Bertie tulajdonképpen az epilepszia bizonyos formájától szenvedett.

Különös, hogy bár a királyi család tagjai laktak benne, a Piccadilly 145. alatti házban nem voltak különleges biztonsági intézkedések. Ha valaki kíváncsi volt, egyszerűen felsétált a lépcsőn, és megnyomta a két csengő egyikét: „Látogatók”, illetve „Háziak”. Oda-bent a komornyik végigvezette az illetőt a puha, barna szőnyegen egészen egy tágas, világos szalonba, amelynek ablakai a kertre nyíltak. Az ablakon kinézve akár a háromkerekű biciklit hajtó Erzsébet hercegnőt is láthatta bárki. Néhány perc sétára volt csupán a Hyde Park, ahol a család kedvenc labradorait képezték ki.³¹

A lányok óráit a nagy szalon melletti kisebb nappaliban tartották, ahol nemcsak virágmintás kanapék és perzsaszőnyegek voltak, hanem hatalmas térképek és rengeteg könyv is. A hercegnők oktatását elsősorban erélyes nagymamájuk tartotta kézben, részletes tanmenetet követelt meg Crawfie-től, amit menye tudta nélkül változtatott meg. Ragaszkodott hozzá, hogy a történelem nagyobb hangsúlyt kapjon, mint a számtan, mert a hercegnőknek „valószínűleg soha nem kell majd foglalkozniuk a háztartási könyvekkel”, és mert a történelem különösen fontos lesz egy leendő királynő számára.³² Minden hétfő reggel fél óra vallási neveléssel

kezdődött a hét, ami a kisebb testvérré nagy hatást tett. Reggelente és az esti lefekvés előtt mindketten imádkoztak.

Mária királyné általában véve helytelenítette a fia és menyé nevelési módszereit. Számára a látszat fenntartása mindennél előbbre való volt, és ha azt látta, hogy a kislányok önfeledten játszanak, az mindig felidegesítette: „Nem kellene valamilyen értelmesebb játékot kapniuk a kártya helyett? Elkészerít, hogy milyen későn fekszenek le, ráadásul nem is mindig ugyanakkor.”³³ Margittal különösen elégedetlen volt, akit „huncutnak” és „pajkos kis csibésznek” nevezett. „Margit hercegnő jelleme sokkal bonyolultabb és nehezebb [mint Erzsébeté].” Kölcsönösen nem kedvelték egymást. Margit úgy nőtt fel, hogy folyamatosan félt szigorú, merev nagyanyjától, aki gyakran tett fel neki tapintatlan kérdéseket, például azt, hogy mikor nő már fel.³⁴ Valahányszor meglátogatták a nagymamát, Margit gyomrában mindig „szorító, görcsös érzés” volt.³⁵

Erzsébetet ugyanakkor lenyűgözte a nagymamájuk, akit a királyi tűz őrzőjének tartott. Mária királyné volt az Erzsébet életében, aki megértette vele, hogy a kötelesség mindennél előbbre való, hogy a köz szolgálata sokkal fontosabb, mint az egyéni szükségletek kielégítése. Már kisgyermek korában tanítani kezdték a rangok, címek és pozíciók finomságait. Egyszer az egyik inas myladynek nevezte Erzsébetet, mire ő így szólt: „Nem vagyok lady, én hercegnő vagyok.” A nagymamája közbeszólt: „Nagyon helyes, hercegnőnek születted, és még sok év telik el, mire megtanulod, hogy kell ladynek lenni.”³⁶

Bár az oktatással kapcsolatos döntéseket elsősorban Erzsébetre szabva hozták meg, valójában Margit bizonyult tehetségesebb, érettebb diáknak. Folyamatosan próbálta csökkenteni a kettejük közötti korkülönbséget, mert bizonyítani akarta, hogy ő is épp annyira okos és ugyanannyi figyelmet érdemel, mint a nővére.

Amikor Erzsébet franciaórákat kapott Madame Marie-Antoinette de Bellaigue-től, Margit az ajtó mögött hallgatózott, és utánzó-képessége miatt sokkal jobb lett a kiejtése, mint Erzsébeté. Már kisgyermek korában megmutatkozott tehetsége a színjátszás iránt, szinte tökéletesen utánozta Shirley Temple-t. Amikor zongoraleckéket kaptak Miss Mabel Landertől, Margit szintén nagyobb érdeklődést és művészi hajlamot mutatott, mint visszafogottabb nővére. Erzsébet is tisztán énekelt, de Margitnak egyértelműen jobb hangja volt, és a hallása is szinte tökéletes volt. Valaki elmesélte, hogy a kislány már kilenc hónaposan el tudta dúdolni a *Vígőzvegy* keringőjének dallamát.

Crawfie ugyan megpróbálta a lányok oktatását a koruknak megfelelően alakítani, ez a gyakorlatban szinte lehetetlen feladat volt, hiszen az órákat mindig ugyanabban a helyiségben tartották. Ráadásul Margit olyan tehetséges és versengő volt, hogy senkire sem hallgatott, mindig pontosan ugyanazt akarta csinálni, mint a nővére. Állandóan összevetette a leckéjüket, és meggyőződése volt, hogy ő kapja az unalmasabb feladatokat. Crawfie emiatt megengedte neki, hogy több évvel hamarabb tanuljon bizonyos tananyagokat, mint a saját korosztálya. Így Lilibet is megfelelően fejlődhetett, miközben Margit kíváncsiságát és természetes intelligenciáját is sikerült kielégíteni. Egyik barátjuk azt mondta, hogy részben a közös tanulás miatt „Erzsébet kissé elmaradt tudásban a korához képest, míg Margit éles eszű, érzékeny intellektusú gyermekké fejlődött”.³⁷ Margit természeténél fogva is érdeklődőbb volt, mint a nővére. „Nagyon gyakorlatias és nem túl érdeklődő.” – így jellemezte Erzsébetet egy későbbi barátja és osztálytársa, Alatheia Fitzalan Howard.³⁸ Ő többször összehasonlította a két testvért. Egy későbbi naplóbejegyzésben ezt írja: „Bárcsak Lilibet meg tudna szabadulni valahogy a »kishúg« effektustól, ami Margit

miatt nyilvánvalóan körülveszi. Imádom Margitot, de olyan kár, hogy visszafogja a nővérét, mert így Lilibet sokszor fiatalabbnak tűnik, mint a többi tizenhat éves lány.”

A legtöbb négy év korkülönbséggel születő testvér esetében nem lett volna szó hasonlóan közeli nevelésről, Erzsébetet és Margitot azonban inkább úgy kezelték, mintha ikrek lettek volna. Pontosán ugyanúgy öltöztették őket, egy szobában aludtak, ugyanazt csinálták, és nagyjából ugyanazt az oktatást is kapták. A végső szót mindig apjuk mondta ki az öltözékükkel kapcsolatban, és olyan sok figyelmet szentelt a lányainak, hogy már-már birtokolta őket. Amikor a gloucesteri hercegi pár esküvőjén koszorúslányok voltak, a yorki herceg ragaszkodott hozzá, hogy varrják fel a szoknyájukat. „Szeretném, ha kilátszanának a csinos kis térdek” – mondta.³⁹ Ez a rendkívül szoros kapcsolat megnehezítette Margit számára azoknak az eseteknek a kezelését, amikor Erzsébet bizonyos privilégiumokat élvezett. Például amikor egyedül ment lovagolni apjával, vagy amikor harminc perccel tovább fennmaradhatott este – igaz, ez az intézkedés kevés gyakorlati haszonnal járt.⁴⁰

Bár Mária királyné megpróbálta irányítani az órákat, a hercegi pár maga kevesebb hangsúlyt helyezett az oktatásra, mert nem akarták, hogy lányaik „túlságosan intellektuálisak” legyenek. Crawfie emlékszik, hogy a herceg és a hercegnő „leginkább azt szerette volna, hogy [a lányaiknak] valóban boldog gyermekkoruk legyen, sok kedves emlékük maradjon ebből az időszakból, amelyekre az elkövetkezőkben támaszkodhattak”.⁴¹ Ebben a biztonságos, szerető otthonban a lányok sokat játszhattak, habár az időnként hozzájuk látogató unokatestvéreiken kívül nemigen volt más gyerektársaságuk.

A testvérek a nap nagy részét egymás társaságában és a nevelőnőkkel töltötték, akik a hátsó ajtón át gyakran kiterelték őket

a Hamilton Gardensbe. Egy ritka alkalommal Erzsébet összebarátkozott apja orvosának lányával, Sonia Graham-Hodgsonnal. „Sonia volt az egyetlen barátnő, akit a későbbi királynő saját maga választott magának” – mesélte Crawfie. Francia krikettet játszottak, ugróiskoláztak és ugróköteleztek, sőt még közös táncórákat is vettek. A yorki herceg néha beállt közéjük bújócskázni. Sonia elmondása szerint Erzsébet „tapintatos, érzékeny gyermek volt, és természeténél fogva mindig jól nevelten viselkedett. Soha nem használta ki, hogy milyen társadalmi pozícióban van, és nem foglalkozott azokkal, akik a kerítés mellett figyelték a játékaikat.”⁴² Barátságuk olyan különlegesen alakult, hogy a nyolcéves Erzsébet *A boldog farm* című befejezetlen regényét is Soniának ajánlotta: „Soniának, kedves barátnőmnek, a lovak szerelmesének.”⁴³ Sokáig Sonia volt a hercegnő legjobb barátnője.

Bár a közvetlen családtagokon kívül a doktor lánya állt legközelebb Erzsébethez, a leendő királynő mégis hűgával töltötte a legtöbb időt. Sokszor játszottak a lépcső tetején, ahova az üvegkupolán át szépen besütött a nap. A testvérek egy lakkozott, fekete paraván mögött tartottak két vörös kiskefét és lapátot, amivel minden reggel feltakarították a szőnyeget. Sokféle játék, érdekesség és apró állatfigura közül választhattak, amelyek gondosan elrendezve sorakoztak egy üvegszekrényben, és „mindegyik olyan pici volt, hogy egy katicabogár is fellökhette volna őket”.⁴⁴ Voltak még a szekrényben porcelánházikók és -paloták, kiskatonák és hajók, finom üvegholmik, és egy ezüstbölcső is, amelyben egy aprócska baba feküdt. Utóbbi abba a kincsként tartott babagyűjteménybe tartozott, amellyel még Viktória királynő gyermekei játszottak. A babák többségéhez kiegészítők is jártak: kesztyűk, legyezők, napszemüvegek, teknőcfésűk, gyöngyös retikülök és cipők.⁴⁵ A kislányok általában ilyen kincsekről álmodoznak, de

Margit viszolygott tőlük. Később elmondta, mennyire gyűlölte a babákat, mert „olyanok voltak, mint a halott kisbabák”.⁴⁶

A testvérek nagyon szerették a „lövásárt” is. Így nevezték el azt a hatalmas gyűjteményt, amelybe kerekeken guruló játékllovak tartoztak. Ezeket ők fényesítették, gondozták. Lilibet minden este lefekvés előtt levette róluk a nyeret, lekefélte és megittatta őket. A játékllovakat hamarosan felváltották az igaziak, mivel a testvéreket először szüleik, majd pedig az istállófiú, Horace Smith tanította lovagolni. Lilibet már gyermekkorában imádta a lovakat. Margit soha nem volt annyira oda értük vagy a kutyáért, mint a nővére.

A yorki herceg családja szerette a zenét és a táncot, uzsonna után gyakran teljes hangerőn játszották le a gramofonlemezeiket vagy a zongora köré állva énekeltek. A lányok minden reggel azzal kezdték a napot, hogy szüleik hálószobájában hancúroztak, és este is úgy feküdtek le, hogy bolondoztak a fürdőszobában, ahol mindig sok szivacsállat várta őket. A herceg gyakran maga fürdette meg a lányait. A Biblián kívül együtt olvasták többek között az *Alice Csodaországban*, a *Fekete szépség* és a *Pán Péter* című könyvet vagy „bármilyen mást, ami lovakról és kutyákról szólt”.⁴⁷ Időnként az édesapjuk is csatlakozott a házuk mögötti Hamilton Gardensben játszó lányokhoz. Lord Byron szobra volt a „ház” a fogócskában, és hosszú órákon át bújócskáztak a bokrok és cserjék között.⁴⁸

Habár a lányok hasonló – néha kissé klausztrófób – környezetben növekedtek, a köztük lévő különbségek csakhamar nyilvánvalóvá váltak. Erzsébet már nagyon korán kimutatta érdeklődését a lovaglás iránt – olyan hobbi volt ez, ami jól illett eredendően engedelmes természetéhez. Már kis korában szerette, ha minden rendben van körülötte, a karácsonyról és születésnapokról megmaradt csomagolópapírokat és szalagokat egy nagy dobozban őrizte. Sokan úgy gondolják, hogy jól ismert takarékosága már itt meg-

mutakozott. Lilibet mindig tiszta és rendezett külsővel jelent meg mindenhol, néha még éjszaka is felébredt, hogy megnézzze, jól van-e elrakva a cipője. Margit inkább a szórakozást kedvelte, és maga is roppant szórakoztató személyiség volt. Nem sokat törődött a jó magaviselettel, kiváltképp azután, hogy rájött, az előadásaival jobban magára tudja vonni a figyelmet. Unokatestvérük így emlékszik erre: „Elég sok mindent megúszott, mert mindenből képes volt viccet csinálni. Pajkos volt, és kiváló humorérzékkal áldotta meg a sors.” Ezzel szemben Erzsébet „mindig sokkal komolyabban viselkedett”.⁴⁹

Valahányszor a család hazatért egy-egy színházi előadásról, Margit azonnal kiosztotta a többiekre a szerepeket, és arra utasította őket, hogy játsszák el újra a saját karakterüket. Erzsébet mindennél többre értékelt egy csendes, lovaglással töltött napot, míg Margit játszani szeretett, embereket utánzott, énekelt, zongorázott és színházba járt legszívesebben. Még képzeletbeli barátokat is kitalált, egyiküket úgy hívták, Inderbombanks. Crawfie jól emlékezett rá, hogy Margitnak gyakran voltak rémálmai, melyekben többek között beszélő macskák és zöld lovak is szerepeltek, majd másnap minden részletre kiterjedően elmesélte az egészet, hogy ne kelljen elvégeznie a feladatait. Alapvetően erős színészi vénával volt megáldva, és nem szívesen osztotta meg a rivaldafényt másokkal.⁵⁰

A gondtalan gyermekkort nagyapjuk, V. György 1936. január 20-i halála zavarta meg. Anyjuk sétálni vitte a két lányt a hóesésben, és közben elmagyarázta nekik, hogy nagyapjuk súlyos betegségben szenvedett és meghalt. Erzsébet értette a pillanat fontosságát, és később könnyes szemmel kérdezte meg nevelőnőjétől: „Ó, Crawfie... Muszáj játszanunk?”⁵¹ Csak ő ment el szüleivel a Westminster Hallba, ahol a ravatalt felállították, majd később a temetésre is. Crawfie szerint az ötéves Margit még túl kicsi volt ahhoz, hogy megértse, mi történik.⁵²

Nyilvánvalóvá vált, hogy a nővérek temperamentuma is jelentősen eltér, és nem csupán azért, mert Margit „túl fiatal” volt. Erzsébet megbízhatóan teljesített mindent, amit kértek tőle, játékaikat és ruháit tökéletes rendben tartotta, ami fegyelmezett-ségének újabb bizonyítéka volt. Margit huncut és vidám maradt, sőt, ha nem az történt, amit ő akart, még meg is harapta vagy más módon gyötörte szelíd nővérét. Erzsébet egyszer így korholta húgát: „Jaj, Margit, mindig azt kell tenned, amit én akarok.”⁵³ Ennek meglett a következménye. A két testvér időnként hajba kapott, általában akkor, amikor arra kényszerítették őket, hogy mindketten egyforma, előnytelen kalapot viseljenek. Rángatták a másik kalapzsinóriját, és kiabáltak: „Te barom! Te vadállat!”⁵⁴

Természetesen általában Margit kezdeményezte ezeket az ártalmatlan civódásokat, de mindig tudta, hogyan kerülje el a következményeket. Crawfie ezt írta róluk: „Lilibetben több indulat volt, de ő fegyelmezni tudta magát. Margit gyakran viselkedett csúnyán, de volt körülötte valami alapvető vidámság, amivel nehéz volt mit kezdeni. Engem is gyakran lefegyverzett egy pillantásával, jelenetet rendezett, aztán puszt adott, és minden meg volt bocsátva, minden el volt felejtve. Erzsébet nehezebben jutott dűlőre az érzelmeivel, de mindig benne volt több méltóság.”⁵⁵ Margit valóban született komikus volt, és nagyon ügyesen meg tudta magát kedveltetni másokkal. Anyjuk egyik barátja így jellemezte kettejüket: „Erzsébet hercegnő mindig elbűvölő és önzetlen volt. Margit rakoncátlan, de szórakoztató.”⁵⁶

Amikor Erzsébet kiskamaszkorba lépett, egyre erősebben és határozottabban állt bele abba a szerepbe, amely már Margit születése óta a sajátja volt: olyan valaki, akinek „mindig el lehet magyarázni a dolgokat”. Mindig meghallgatta a logikus érvelést. Margit pedig az ellenkező irányba mozdult el. Valaki úgy jellemezte ezt

a korszakát, hogy „egyáltalán nem hallgatott az észérvekre. Élénk, mindig jókedélyű gyermek volt... és nagyon akaratos. De mivel mindenkit elbűvölt, mindig megsúzta a dolgot.”⁵⁷ Apjuk is találoán fogalmazott: „Lilibet a büszkeségem, Margit az örömöm.”

De mindkettejüknek megvolt a maga terhe. Erzsébet már kiskora óta tudta, hogy meg kell felelnie majd a család és a társadalom elvárásainak. Margit ugyanakkor folyamatosan ki volt téve annak a megaláztatásnak, hogy mindenben csak a második legjobb lehet. Erzsébetet a leendő uralkodókra váró távolságtartásra nevelték, Margit sokkal szabadabban kifejezhette magát. Igaz, hogy részben ennek is köszönhetően mindig védekező helyzetbe kényszerült, mert úgy érezte, megalázzák és lebecsülik. Különösen érzékenyen reagált arra a megjegyzésre, hogy „túl fiatal”, amit gyakran hallott, ha nem mehetett el azokra a fontos eseményekre, amelyekre a nővére. Erzsébet mindig anyai gondoskodással vette körül hűgát, és mindenfajta kritikától igyekezett megvédeni. Margit cserébe lojális volt a nővéréhez, még akkor is, ha a testvérek folyamatosan rivalizáltak egymással. Ez a bonyolult kapcsolat, amely már a gyerekszobában és tanulás közben is jól látszott, egész felnőttkorukat végigkísérte.

A yorki hercegi család sok hétvégét töltött Royal Lodge-ban, egyik vidéki házukban. A hatalmas, rózsaszín épületet úgy rendezték be, hogy York hercegnőjének gyermekkori otthonára, St. Paul's Walden Buryre emlékeztessen.

Szabadság és közvetlenség jellemezte a Lodge-ot, mely semmilyen módon nem hasonlított ahhoz a rideg környezethez, amelyben Bertie-t és testvéreit nevelték. Gyönyörű, tölgyfa korlátos lépcső, rajta bordó szőnyeg vezetett az emeletre, a hatalmas porcelán virág-

tartókban mindig friss virágok és a mennyezetig érő ágak pompáztak, a falakat lovakat ábrázoló festmények díszítették. Több labrador, corgi és egy tibeti masztiff szaladgált csaholva a ház körül vagy a lépcsőn fel-alá. A lépcsőfordulóban két, fából készült hintaló állt egymás mellett, Erzsébet és Margit tulajdona.⁵⁸

A két lány itt találkozott először Wallis Warfield Simpsonnal, aki kis idő múlva fenekestül felforgatta a brit hagyományokat. Wallis nagybátyjuk, David kíséretében érkezett, és a felsőbb körökben élénk pletyka indult arról, vajon milyen jellegű kapcsolatban vannak ők ketten. A brit társadalom nagy részének fogalma sem volt David legújabb szerelmi ügyéről. A herceg szívesen kérkedett két új tróféájával: egy amerikai Buickkal és a szerelmével. A marylandi Baltimore szülöttje, Wallis, nem volt mindennapi jelenség. Karcsú, magas termete, tökéletes testtartása, hosszú nyaka, világoskék szeme és divatos kontyba fogott sötétvörös haja fel-tűnést keltett, ahol csak megjelent. Bár ő maga élénk és vidám volt, a látogatás nem sikerült tökéletesre. Az egyetlen könnyedebb pillanatot az volt, amikor a hercegnő corgija, Dookie besétált, ellopott egy kekszet a tányérról, és kiment. Wallis később így emlékezett erre az alkalomra: „A yorki herceg ugyan megcsodálta a kocsit, de a hercegnő nem volt oda a [király] másik amerikai kedvencéért.”⁵⁹

A két kislányt – a tízéves Erzsébetet és a hatéves Margitot – Crawfie kísérte be a szalonba. Mindketten elsőként akartak belépni, ezért egymást lökdösve tülekedtek az ajtóban. Wallis szerint a herceg Lilibetként és Margaret Rose-ként mutatta be őket. Erzsébet „magas, sudár, nagyon szép gyermek” volt, Margit pedig „bűbájos, kerek, pufók arcú, babaszerű csöppség”. Ahogy mindig, akkor is egyformán voltak felöltözve: kockás skót szoknyát és sárga pulóvert viseltek. Ahogy Wallis felidézte: „Mindketten olyan szőkék, olyan csodálatosan jól neveltek és olyan tökéletesek voltak,

mintha egy képeskönyv lapjáról léptek volna elő.”⁶⁰ A lányok leplezetlen kíváncsisággal bámulták a megdöbbenő amerikai nőt. A háztartási alkalmazottaktól hallottak már ezt-azt „az asszonyról” és a nagybátyjukról, de azért vigyáztak rá, hogy viselkedésükkel ne okozzanak megütközést a vendégekben.

Bár a lányok nem felejtkeztek el a jó modorról, azonnal feltűnt nekik, ha jól kiszámítható életüket bármi is megzavarta. Miközben a pompás amerikai kocsi távozó David bácsi és Simpson után bámultak, Erzsébet megkérdezte Crawfie-t, ki volt ez a nő. A nevelőnő nem válaszolt, ami csak még jobban megzavarta a lányokat, ugyanis korábban hallották, hogy azt mondta, Mrs. Simpson megbabonázta David bácsit. Arról fogalmuk sem volt, mit jelenthet valakit megbabonázni, és azt sem tudták, hogy néhány hónap elteltével Mrs. Simpson miatt az egész életük gyökeresen megváltozik.

1936. december 10-én, mindössze 325 nap uralkodás után VIII. Eduárd király lemondott a trónról, hogy feleségül vehesse Wallist. Ez a döntés felforgatta a yorki herceg családjának korábban a háttérben zajló életét. Margit teátrális hajlamainak engedve, mélyen megélt a kibontakozó válságot, és azt kérdezte Alahtól: „Akkor most le fogják vágni a fejét?”⁶¹ A Picadilly 145. előtt jókora tömeg gyűlt össze arra a bejelentésre várva, hogy Albert yorki herceg követi bátyját a trónon. Amikor Lilibet felébredt és észrevette a zűrzavart, egy inas elmondta neki, mi történt: apja után most már ő a trón várományosa.

A kislány azonnal felrohant az emeletre, hogy beszéljen Margittal. Húga kapkodó lélegzettel kérdezte: „Ez azt jelenti, hogy neked kell a következő királynőnek lenned?” Erzsébet ünnepélyesen válaszolt: „Igen, majd egyszer.” Margit pedig így felelt: „Te szegény!”⁶² A lányok a nap hátralévő részét a lépcsőn kukucskálva töltötték, mivel számos magas rangú vendég, többek között Stanley Baldwin

miniszterelnök, érkezett a házba. Ha épp senki sem jött, akkor az ablakokhoz rohantak, és az utcán összegyűlt többezres tömeget figyelték.

Erzsébet már tízéves korában tökéletesen tisztában volt azzal, hogy a királyi család tagjait „üvegfal” választja el a társadalomtól. Tudta, hogy fontos fordulópontra jött el az életében, ezért naplójába aznap nem a szokásos dátumot, hanem azt írta: „A lemondás napja.”⁶³ Attól a naptól kezdve mindennap azért imádkozott, hogy szülessen egy öccse, aki megelőzi a trónutódlás sorában. Húga ismét színpadias hangsúllyal tündött a lehetőségeken: „Most Papa a király, én pedig senki se vagyok.”⁶⁴ Amikor közölték velük, hogy a Buckingham-palotába kell költözniük, Margit szomorúan megkérdezte: „Úgy érti, örökre?” Crawfie azt válaszolta, hogy igen. „Te pedig többé nem vagy yorki Margit, hanem egyszerűen csak Margit.” Mire a kislány így felelt: „De még csak most tanultam meg leírni azt, hogy York. Most már nem vagyok senki se.”⁶⁵

Apjukat még ennél is jobban megviselte a helyzet, és képtelen volt elfogadni a sorsa alakulását. Bátyja döntését megbocsáthatatlan árulásnak tartotta. „Ez nem történhet meg velem!” – sóhajtott fel, amikor az egyik szolgáló „Felségnek” nevezte. Unokatestvérét Lord Louis „Dickie” Mountbattent bizalmába avatta: „Nem akartam, hogy így legyen. Életemben nem láttam még egy kormányiratot sem! Tengerésztiszt vagyok, ez az egyetlen dolog, amiről tudok valamit!”⁶⁶ Ismerve a herceg súlyos beszédhibáját és egyéb nehézségeit, felmerült a kérdés, vajon nem öccsének, György hercegnek kellene-e elfoglalnia a trónt, de ezt a lehetőséget viszonylag hamar elvetették. Végül is nem szépségversenyről volt szó, a második fiú, vagyis a yorki herceg következett a sorban, lánya, Erzsébet pedig az ő feltételezett trónörököse lett.

A vasárnapi lapok megmutatták a közhangulat alakulását. A történelmi jelentőségű hírt *A mi Erzsébet hercegnőnk* címmel, portréval

együtt hozták le. Ugyanakkor Margitot csak családi fotókon lehetett látni. A családon belüli érzelmi viszonyok, amelyeket eddig az otthon biztonsága elrejtett a külvilág elől, mindenki előtt ismertté váltak, és mindenki beszélhetett róluk. Ami David bácsit illeti, atyáskodó játszótársuk, aki Balmoral parkjában a náci karlendítést tanította nekik, eltűnt az életükből. Ha szóba is került a neve, az emberek általában csak suttogva beszéltek róla, és végül elhallgattak. Wallist csak „a nőként” emlegették – bár a lányok füle hallatára a felnőttek soha nem használták ezt a sértő elnevezést.

Amikor apjuk király lett, a testvérek kezdetben pukedliztek neki, de ez később elmaradt. Apjuk megtanította nekik, hogy ugyanúgy viselkedjenek vele, mint korábban. A koronázási ünnepség közeledtével Bertie újfent érdeklődni kezdett lányai ruházódása iránt, és azt szerette volna, hogy tökéletesen jelenjenek majd meg a ceremónián. Maga felügyelte a nővérek ruházatára vonatkozó előkészületeket, többek között egy könnyű, aranyozott diadémot is rendelt nekik a nagy napra. Ez volt az első alkalom, hogy Erzsébet és Margit hosszú ruhát viselhetett: a fehér csipke-ruhát ezüst masnikkal díszítették, ezüst színű cipőjükhöz fehér bokazoknit kaptak, sötétlila bársonypalástjukat hermelinszőr szegélyezte. Mindkét kislány gyöngysort és könyékig érő, ujjatlan, fehér kesztyűt kapott.⁶⁷

A próbák alatt Margit hisztizett, amikor észrevette, hogy nővére palástja legalább harminc centiméterrel hosszabb. Anyja azonban röviden véget vetett az érzelmi kitérésnek, és elmagyarázta a lányának, hogy Erzsébet az elsőszülött, így ez a kiváltság őt illeti. Margit visszavonulót fújt, ami ritka kivételnek számított hasonló esetekben. De ez a fájó pillanat sokáig megmaradt az emlékezetében. A jelenet miatt Erzsébet és a személyzet is aggódni kezdett, vajon hogyan viselkedik majd a kislány a fárasztó, háromórás

koronázási mise közben. Lilibet bevallotta Crawfie-nak aggodalmait: szerinte Margit „nagyon fiatal” volt még, és mindannyiukat „kellemetlen helyzetbe hozhatja, ha az ünnepség közben elalszik”.⁶⁸ Minden, az érett viselkedéstől eltérő deviancia lehetősége nyomaszottta, mert úgy gondolta, ez felhívja rájuk a figyelmet, és kellemetlen megjegyzéseket szülhet.

A két kislány a koronázás ködös, szürke reggelén kíváncsi várákozással figyelte a tömeg gyülekezését a palota előtt és a Mallon. „Az ablakból lesekedtek, nevetgéltek és visítottak.”⁶⁹ Kis idő múlva már a kék-fekete ír állami hintóban ültek a Westminster-apátság felé igyekezve. Tilos volt nevetgélniük vagy grimaszolniuk, és legalább egyik kesztyűs kezükkel folyton integetniük kellett. Margaret ülését megemelték kissé, hogy a tömeg láthassa az ablakon át, bár igazából természetesen mindenki Erzsébetet szeretne megpillantani.

Az apátságban a két lányt szigorú nagymamájuk mellé ültették, akinek tiszteletet parancsoló jelenléte a ceremónia alatt végig emlékeztette őket arra, hogy kifogástalanul kell viselkedniük. Erzsébetet megjegyezte a pompás látvány, de ami még ennél is jobban lenyűgözte, az az volt, hogy Margit „csodálatosan viselkedett... csak egyszer vagy kétszer kellett oldalba böknöm, amikor túl hangosan játszott az imakönyvvel”.⁷⁰ Margit elegáns tartással viselte a palástot, és csak néha vonta magára a figyelmet, amikor szándékosan túl hangosan lapozott.⁷¹ Anyja nem is vette észre a dolgot. Az új királyné mással volt elfoglalva. Egy pillanatra belefeledkezett a szent ceremóniába, amelynek során a férjét félig istenné, félig pappá kenték fel. Később, a Buckingham-palotában tartott nagyszabású fogadáson, talán a ceremóniára is gondolva, állítólag azt mondta: „Azt gondolják rólunk [a királyi családról], hogy nem is vagyunk emberek.”⁷²

Új életük elindulásának fontos szimbóluma volt az is, hogy átköltöztek a Piccadillyn lévő elegáns, de mégiscsak kényelmes otthonukból a rideg, személytelen Buckingham-palotába. A távolság nem volt nagy, épp csak át kellett sétálni a Green Parkon, de a család úgy érezte, teljesen új világba csöppent. Új otthonuk olyan mérhetetlenül hatalmas volt, hogy öt percig is eltartott, amíg a hercegnők a hálósobából leértek a kertbe. A végtelen hosszú folyosókon labirintusban érezték magukat, mire az étel feljutott az emeletre, gyakran kihűlt. Több mint 700 fős személyzet és 775 szoba várta őket, többek között külön alkalmazott húzta fel a palota óráit, és főállású kertészek gondoskodtak a vázákba kerülő friss virágcsokrok-ról.⁷³ A lányok külön hálósobába költöztek. Bobo aludt Erzsébettel, Alah pedig Margittal. Bár örültek a saját szobának, nem felejtették el korábbi otthonukat. Az első időkben a lányok gyakran kérdegették, nem áshatnának-e egy alagutat a palotától a Piccadillyig.

Új életük természetesen új napirendet is hozott – ami nem nyerte el maradéktalanul a tetszésüket. Hozzá kellett szokniuk ahhoz, hogy jóval kevesebb időt tölthetnek a szüleikkel, akiknek államügyek és társadalmi kötelezettségek töltötték ki a napjaikat. Bár a király és a királyné továbbra is együtt reggelizett a gyerekekkel, az esti hancúrozások csakhamar a múlt emlékei lettek csupán.

Crawfie emlékei szerint a palotabeli élet olyan volt, „mintha üvegfalat húztak volna az ember és a külvilág közé”.⁷⁴ A lányok még a korábbinál is elszigeteltebben éltek, a szűk körön kívül nem voltak barátaik. Sokszor bámultak ki az ablakon, és figyelték a járókelőket. A nevelőnők mellett még jobban támaszkodtak egymásra, és szorosabb lett a kapcsolatuk. Továbbra is egyformán öltözködtek, ami egyfelől biztonságot nyújtott, másfelől feszültséget okozott.

Az egyforma ruhatár nem tudta elfedni aényt, hogy apjuk megváltozott helyzete és státusza miatt a tizenegy éves Erzsébetnek

még gyorsabban éretté kellett válnia. A kislánynak új érdeklődési körei lettek, különösen a politikát és a politikai személyiségeket tartotta érdekesnek, mivel számos brit és külföldi tisztségviselő látogatta meg az apját. Margitot jobban megfogták a nyári kerti összejövetelek, amelyeket a palota parkjában tartottak. Ezeken általában több ezer vendég jelent meg. Szerette kiszűrni a furcsa, különös figurákat, akiken jót mulatott. Erzsébet, aki mindig ügyelt arra, hogy megfelelően viselkedjen, gyakran figyelmeztette hűgát, hogy „ne mutogasson vagy nevetgéljen”, vagy hogy „ne kapkodjon annyira”.

A gyakori dorgálás azt mutatta, hogy pontosan érezte a megnövekedett elvárások súlyát, amely a vállára nehezedett. Ha fel kellett nőnie az új helyzethez, akkor a legkevesebb, amit a hűga megtehet, az az, hogy ő is beáll a sorba. Ebben az új helyzetben a frissen megkoronázott VI. György király komolyabban beszélt Erzsébettel, mert tisztában volt vele, hogy minden helyzetből tanulni lehet valamit. Amikor apja ült a trónon, ő sohasem részesült ilyen jellegű oktatásban sem a király, sem bátyja, a walesi herceg részéről, amit sajnált, és ami aggasztotta is egyben.

Erzsébet olyan privilégiumokat kapott, amelyek Margitnak nem jártak. Fel kellett készíteni későbbi feladatára, ezért oktatását kibővítették: Henry Marten, az etoni magániskola igazgatóhelyettese történelmi és alkotmányozási ismereteket tanított neki. Természetesen Margit is csatlakozni akart hozzájuk, de azt mondták, felesleges történelmet tanulnia. Neki inkább ének- és táncórákat szerveztek. A kislányt mélyen sértette, hogy kimarad a délutáni oktatásból. Margit keserű és mérges volt, amiért távol tartják a kritikai gondolkodás és a tudományos elméletek világából. Felnőttként autodidakta módon igyekezett pótolni a hiányosságait, változó sikerrel. Mindig úgy érezte, hogy gazdagabb és mélyebb

intellektuális életet élhetett volna, ha fiatal korában megengedik neki a komolyabb tantárgyak tanulását.

Erzsébet tisztában volt vele, hogy húga féltékeny, és mindent megtett, hogy kiengesztelje. Amikor a szülei megengedték, hogy 1937-ben megalakuljon a Buckingham-palota első lánycserkész csapata, Margit természetesen túlságosan fiatal volt a csatlakozáshoz. Erzsébet győzködte a csapat vezetőjét, Violet Synge-t, hogy vegyék be a hűgát is. „Tudod, nagyon erős” – mondta, és bizonyosságul a vádlijára mutatott. Azt is hozzátette, hogy Margit imádja összekoszolni magát. A békesség kedvéért a palota alkalmazottainak és tiszttségviselőinek fiatalabb gyermekeiből is alakítottak egy kiscserkész csapatot, kifejezetten Margit számára. A lányok madárlesre jártak, sátrat vertek, kolbászt sütöttek a tűznél, és a szabadban aludtak. Margit imádott a többi lánnyal sátorozni, akikkel a villanyoltás után sustorogni és kuncogni lehetett, de nővére félénkebb volt, és kényelmetlenül érezte magát, ha a többiek előtt kellett levetkőznie.⁷⁵

Ugyanakkor továbbra is imádta a lovakat, apja inasa, Henry Owen adott neki lovaglőleckéket a Royal Lodge-ban. Az alapvetően magányos lovaglás jobban megfelelt a kislány visszafogott természetének, az ugratás pedig segített felkészülni a felnőttkorában rá váró akadályok leküzdésére. Erzsébet másik tanára, Horace Smith jegyezte meg, mennyire jó lovas a kislány. Ez elsősorban eredendő alaposágának és tudatosságának volt köszönhető. E két tulajdonságot húga szemmel láthatóan nem birtokolta. Amikor Erzsébet pubertáskorba lépett, a király és a királyné hajlott arra, hogy Margitot még kisebbnek tekintse, és gyermeki létben tartsa, ameddig csak lehet. Szinte soha nem tiltottak meg neki semmit, és ritkán dorgálták meg, ha valami rosszat tett. Szülei tulajdonképpen gyakran nevettek a rosszaságain.

Margit élvezte a rossz gyerek szerepet, még akkor is, ha ezzel felbosszantotta a szüleit. Egyszer hatéves korában valamilyen pimaszságért beküldték a szobájába. Amikor két óra múlva az anyjához rendelték, a királyné így szólt hozzá: „Remélem, most már jó leszel, ugye?” Margit dölyfösen válaszolt: „Nem, még mindig rossz vagyok. És mindig is rossz leszek.”⁷⁶

Erzsébet ösztönösen tudta, mi helyes, és mi nem. Nagyon aggasztotta, mit szólnak a közvetlen családtagok Margit durva viselkedéséhez. Gyakran kérlete anyját, hogy vessen véget húga ámokfutásának. És bár általában ő maga is nevetett Margit szélsőséges megnyilvánulásain, mindig rossz előérzete volt ezzel kapcsolatban. Később, amikor Windsorban templomban voltak, majd ebéd előtti italra elmentek a Royal Lodge-ba, az anyakirályné otthonába, mindig megkérdezte az anyját: „Hogy van Margit ma reggel?” Saját viselkedését igyekezett hozzáigazítani húga változó hangulatához.

Gyerekkorukban Erzsébet elnézte Margit huncutságait, részben azért, mert – anyjához hasonlóan – ő volt az, aki apja hirtelen kirohanásait enyhíteni tudta.⁷⁷ Ezeket a „rohamokat” akár a legkisebb bosszúság is elő tudta idézni, ha például az étel nem volt megfelelő hőmérsékletű, vagy ha valaki úgy ment el mellette, hogy nem vette le a kalapját. A király életrajzírója, Kennet Rose szerint a dühkitörések az epilepsziás rohamokhoz hasonlítottak. A hercegnők bezárt életének keretei között ezek az epizódok meglehetősen ijesztőek voltak. A király befelé forduló viselkedése hirtelen váltott át dührohamba, sőt, néha erőszakba is. Olyankor felrúgta a papírkosarat vagy cafatokra tépett egy mosdószivacsot.

A magánéleti aggodalmakat azonban egyszer csak egy újabb világháború fenyegető réme szorította háttérbe. 1938 márciusában német

csapatok vonultak be minden ellenállás nélkül Ausztriába. A britek és a franciák stratégiája, mellyel kezdetben ki akarták elégíteni Hitler agresszióját, még jobban felbátorította a Führert. A háború szele érezhetővé vált. Ebben a hangulatban indult hathetes kanadai és amerikai látogatására a király és a királyné 1939 május-júniusában. A ki nem mondott cél nyilvánvaló volt: kieszközölni, hogy az amerikaiak egy esetleges konfliktus fellángolása esetén gazdasági támogatást nyújtsanak Nagy-Britanniának. Mielőtt a királyi pár kihajózott volna Portsmouth kikötőjéből, elbúcsúztak lányaiktól. A hercegnők a parton állva integettek. Margit könnyezve így szólt: „Nálam van a zsebkendőm is.” Mire Mária királyné azt felelte: „Hogy integess vele, és nem azért, hogy telesírd!”⁷⁸

A király és a királyné látogatása módfelett sikeres lett, az újságok lelkesen számoltak be arról, hogy a felségek hot dogot ettek. Hazatérésük után a család a délnyugat-angliai Dartmouth-ba utazott, hogy a *Viktória és Albert* nevű királyi jachton töltsenek néhány napot. Elkísérte őket György király unokatestvére, Dickie Mountbatten is, és csakhamar nyilvánvalóvá vált, milyen céllal csatlakozott a családhoz.

A jachton Mountbatten arról tájékoztatta a királyi családot, hogy két kadét mumpszot kapott, ezért jobb lenne, ha a hercegnők a kapitány parti szállásán maradnának, hogy ne találkozzanak velük. A görög Fülöp herceg, Dickie magas, napbarnított, tizennyolc éves unokaöccse volt az egyetlen kadét, aki gondoskodhatott a hercegnők szórakoztatásáról. A fiatalember battenbergi Aliz és a görög András herceg fia volt, s egyúttal hatodik a görög trónöröklési rendben.⁷⁹

Erzsébet ez idő tájt egy csupán tizenhárom éves, a világtól elzártan élő kislány volt, aki akkor került először szemtől szembe egy „szőke, vikingszerű fiúval, akinek csontos arcéle és szúrós kék

szemei voltak”.⁸⁰ A hercegnő nem érezte magát olyan magabiztosnak, ahogy egy trónörökösnek kellett volna. De ki vetne ezért rá követ? Ugyanolyan bokazokniban és buggyos ujjú ruhában volt, mint a kishúga. Az ebéd alatt „rózsaszín arccal” üldögélt a herceg mellett, aki lenyűgöző képességekről tett tanúbizonyosságot, amikor több tányér garnélarákot és banános fagyaltkelyhet falt fel.⁸¹ Margit véleménye az volt, hogy „ha valaki ennyi garnélarákot meg tud enni, az... egy hős”, Erzsébet más okok miatt habarodott bele az ifjúba.⁸² Ez a furcsa pillanat okozta később az első szakítópróbát a nővérek kapcsolatában, miközben a világban is egyre nőtt az feszültség.